

2024թ.

Ի Ն Ն Ա Մ Ս Յ Ա Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ

Ի Ն Ն Ա Մ Ս Յ Ա Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի 2024 թվականի գիտության, մշտադիտարկման, զբոսաշրջության բաժնի աշխատանքների

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի կողմից իրականացվող գիտական ուսումնասիրություններն ուղղված են «Դիլիջան» ազգային պարկում բնական էկոհամակարգերի, լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, գենոֆոնդի ուսումնասիրմանն ու պահպանմանը:

«Դիլիջան» ԱՊ տարածքների մոնիթորինգային և պաշտպանության միջոցառումների իրականացում

Կատարվել են պարկի ռիսկային տարածքներում քամատապալ, ձյունակոտոր ծառերի հաշվառման աշխատանքներ: Ծառերը չափագրվել և համարակալվել են signumat մուրճով (softwood էլեկտրոնային ծրագրում ներառելու նպատակով), ինչպես նաև շագանակագույն յուղաներկով: Կազմվել են համապատասխան փաստաթղթերը, այնուհետև փայտանյութը տեղափոխվել է վարչական շենքի տարածք՝ ներքին պահեստ:

Իրականացվել են շրջայցեր, որոնց ընթացքում առավել ուշադրություն է դարձվել պարկի ռիսկային (սահմանային, բնակավայրերին մոտ) գոտիներում գտնվող անտառային տարածքների սանիտարական վիճակին: Իրականացվել է խախտված էկոհամակարգերի վերականգնմանն ուղղված 3 միջոցառում «Շամախյան տեղամաս» մասնաճյուղում իրականացված անտառվերականգնման աշխատանքների արդյունքը 30-40% է:

Կատարվել է 2021 թվականին «Մայ ֆորեսթ Արմենիա» /My forest Armenia/ կազմակերպության կողմից «Դիլիջան» տեղամաս մասնաճյուղում բնական վերաճի օժանդակման աշխատանքների շրջանակներում 20 հա-ում ցանքս իրականացված

տարածքի դիտարկում: Որի արդյունքում պարզ է դարձել, որ բնական վերաճի օժանդակման աշխատանքների արդյունքը կազմում է 30-35% :

ՀՀ ՆԳՆ ՓԾ Տավուշի մարզային փրկարարական վարչության հետ կազմվել է «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի տարածքում հրդեհների արձագանքման պլանը: Իրականացվել է հակահրդեհային նշանակության ճանապարհների ուսումնասիրություն և վերանորոգման ենթակա հատվածների չափագրում: Համապատասխան տեղեկատվությունն ուղարկվել է ՇՄ նախարարություն: Էկոպարեկային ծառայության աշխատակիցների հետ համատեղ իրականացվել են հակահրդեհային նշանակության ճանապարհներին՝ դեպի ջրաղբյուրներ ուղղորդող ցուցանակների տեղադրման աշխատանքներ: Շրջայցերի ժամանակ ԴԱՊ-ի տարածքի այցելուներին հրահանգվել, ծանոթացվել և տեղեկատվություն է ներկայացվել հակահրդեհային կանոնների, խարույկատեղիների վերաբերյալ: Միաժամանակ զգուշացվել շրջակա միջավայրի մաքրության պահպանման մասին:

«Հաղարծին» տեղամաս - մասնաճյուղի թիվ 14 և թիվ 8 պահաբաժիններում իրականացվել է շրջայց, որի ընթացքում հաշվառվել է՝ ԲԷՑ 3 2023 պայմանագրով

նախատեսված, հատված, սակայն դեռևս դուրս չբերված ծառերի քանակը և փայտանյութի ծավալը: Փայտանյութը դուրս կբերվի բարենպաստ եղանակային պայմանների դեպքում:

Հարող բնակավայրերի բնակչության շրջանում էկոլոգիական իրազեկություն, էկոդաստիարակություն

Հարող բնակավայրերից «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ այցելած քաղաքացիների հետ տեղի են ունեցել քննարկումներ պարկի տարածքներում մարդու գործունեության վնասակար ազդեցությունների վերաբերյալ: Քաղաքացիները տեղեկացվել են փայտանյութի մթերման թույլատվությունների տրամադրման ընթացակարգի և տեղի ունեցած փոփոխությունների մասին: 9-ը ամիսների ընթացքում իրականացվել են ընդհանուր 18 միջոցառում, որից 3-ը համայնքի բնակիչների հետ, 15-ը ուսումնական հաստատությունների հետ ընդհանուր 681 մասնակիցների համար, որից 99-ը համայնքի բնակիչներ են, 582-ը՝ ուսումնական հաստատությունների սաներ: 3-րդ եռամսյակի ընթացքում իրականացվել է 3 միջոցառում, որից 1-ը համայնքի բնակիչների հետ, 2-ը ուսումնական հաստատությունների հետ, ընդհանուր մասնակիցների թիվը կազմել է 158 որից 10-ը համայնքի բնակիչներ են, 148-ը՝ ուսումնական հաստատությունների սաներ:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում հաշվառում - տեղազննումների իրականացում

«Դիլիջան» ազգային պարկ»-ի տարածքներում իրականացվել են քամատապալ, ձյունակոտոր փայտանյութի հաշվառման աշխատանքներ: Հաշվառվել է 548 ծառ՝ 1010,56 խտխմ /1444խմ/ ծավալով, որոնց համար կազմվել են հաշվեգնահատման ցուցակներն ըստ պահաբաժինների:

Էկոպարեկային ծառայության աշխատակիցների հետ համատեղ իրականացվել են անտառխախտման արձանագրությունների կազմման աշխատանքներ՝ տարածքների և տեղադիրքերի ճշգրտման, փայտանյութի հաշվարկի իրականացման նպատակով: Մինչ 2024 թվականի սեպտեմբերի 30-ը Էկոպարեկային ծառայության աշխատակիցների կողմից կազմվել է 85 անտառխախտման արձանագրություն, որից 2-ը հրդեհի վերաբերյալ, 11-ը փայտանյութի ապօրինի դուրս բերման և 72-ը՝ ապօրինի ծառահատման վերաբերյալ՝ 344 ծառ, 435, 036 խտխմ ծավալով:

2023 թվականի նոյեմբերի 28-ին տրված Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության ԲՓ N0206-23 Պետական փորձաքննական դրական եզրակացության հիման վրա իրականացվել է «Շամախյան» տեղամաս մասնաճյուղի թիվ 2 պահաբաժնով անցնող գազատարի ուղեգծում առկա ծառերի չափագրման աշխատանքներ, կազմվել է հաշվեգնահատման ցուցակ, հատատեղի անձնագիր, ՇՄ նախարարության կողմից համապատասխան թույլտվության արդյունքում կազմվել է անտառահատման տոմս և վերջինիս հիման վրա հաշվառված փայտանյութը տեղափոխվել է ԴԱԴ-ի վարչական շենքի տարածք՝ ներքին պահեստ:

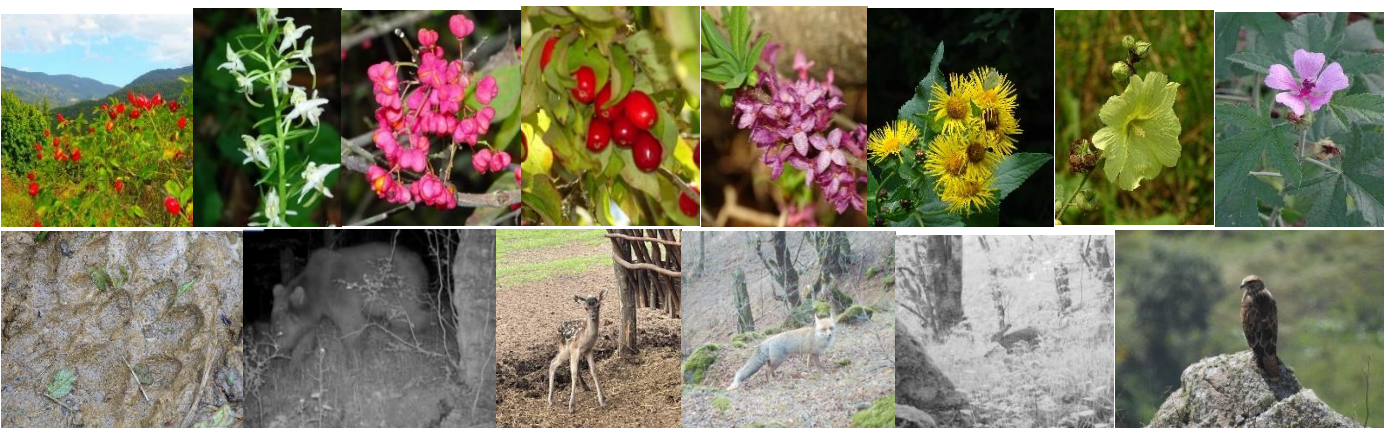

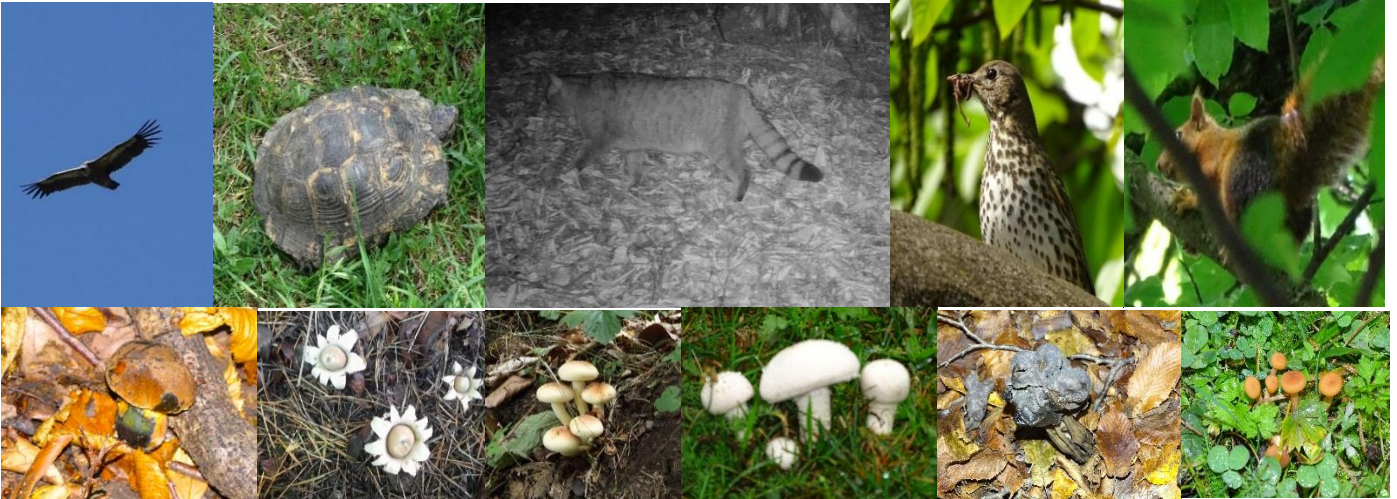
ԴԱՊ-ի կենսաբազմազանության բազայի տվյալների, շարունակական հավաքագրման / թարմացման աշխատանքներ

Կենսաբազմազանության տվյալների բազայում բույսերի տեսակային կազմի և դրանց աճելավայրերի գրանցման նպատակով 2024 թվականի 9-ը ամիսների ընթացքում հավաքագրվել են նյութեր: Բազայում կենդանիների վերաբերյալ տվյալները գրանցվել են տեղամաս - մասնաճյուղում կենդանիների հետքերի վերաբերյալ հավաքագրված տվյալների համաձայն:

Բազայում հաշվետու ժամանակահատվածում գրանցվել է 757 բուսատեսակ / որից՝ 206-ը 3-րդ եռամսյակում/, 34 սնկեր, 275 անուն կենդանի /որից՝ 171-ը 3-րդ եռամսյակում /, որոնք պատկանում են հետևյալ ընտանիքներին.

1. Երկկճղակավորների կարգ՝
 - Եղջերուների ընտանիք՝ այծյամ
 - Խոզերի ընտանիք՝ վարազ
2. Գիշատիչների կարգ՝
 - Արջերի ընտանիք՝ գորշ արջ
 - Շնագզիների ընտանիք՝ աղվես, գայլ, շնագայլ
 - Կատվազգիների ընտանիք՝ անտառային կատու
 - Կզաքիսազգիներ՝ աքիս, կզաքիս, գորշուկ
3. Նապաստականմանների ընտանիք՝ շեկ նապաստակ
4. Կրծողների կարգ՝ սկյուռ,

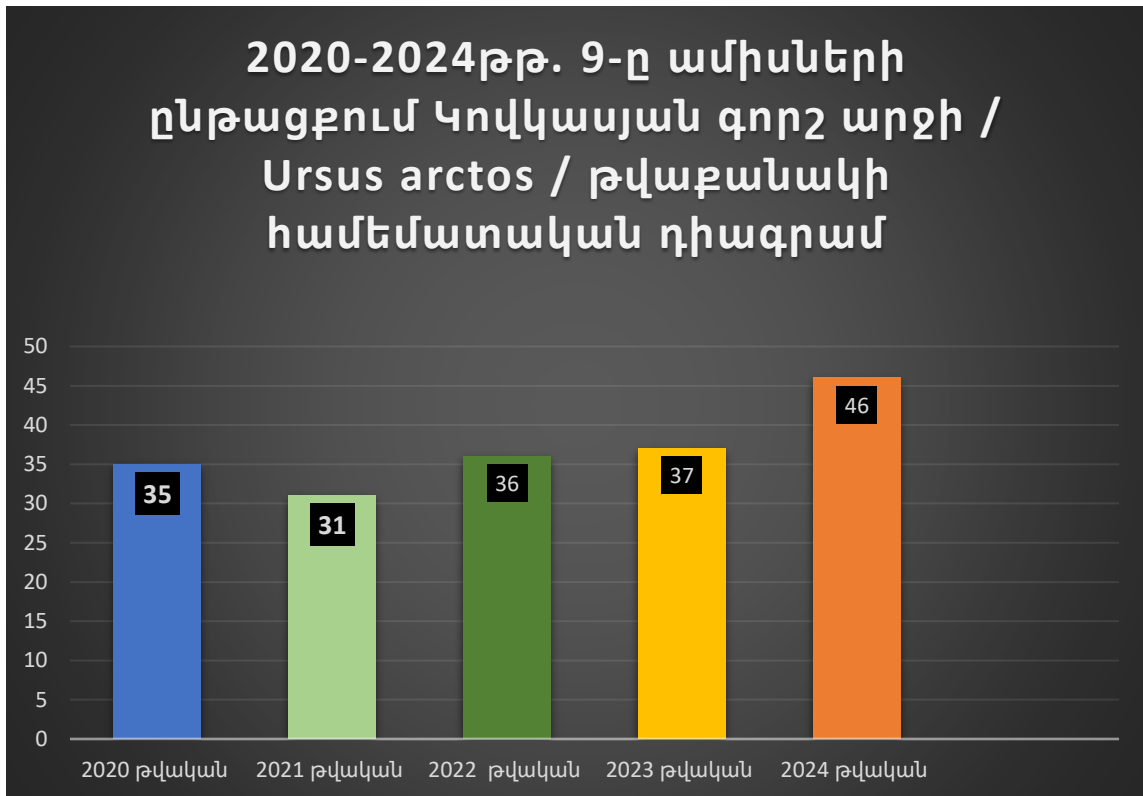

«Դիլիջան» ազգային պարկի գիշատիչների և երկկնդակավորների մոնիթորինգ՝ տեսակների ապրելավայրերի, թվաքանակի և միգրացիոն ուղիների վերաբերյալ

«Դիլիջան» ազգային պարկում գորշ արջի մոնիթորինգի իրականացման համար հավաքագրվել են նյութեր: 2024 թվականին ԴԱՊ-ի տարածքում ուսումնասիրությունների իրականացման նպատակով սահմանվել է դիտարկման ցանց, որը ներառում է մշտական և ժամանակավոր (սեզոնային) դիտակետեր, երթուղիներ՝ դիտարկումների, ստուգայցերի, երթուղային հետազոտությունների և ուսումնասիրությունների անցկացման համար:

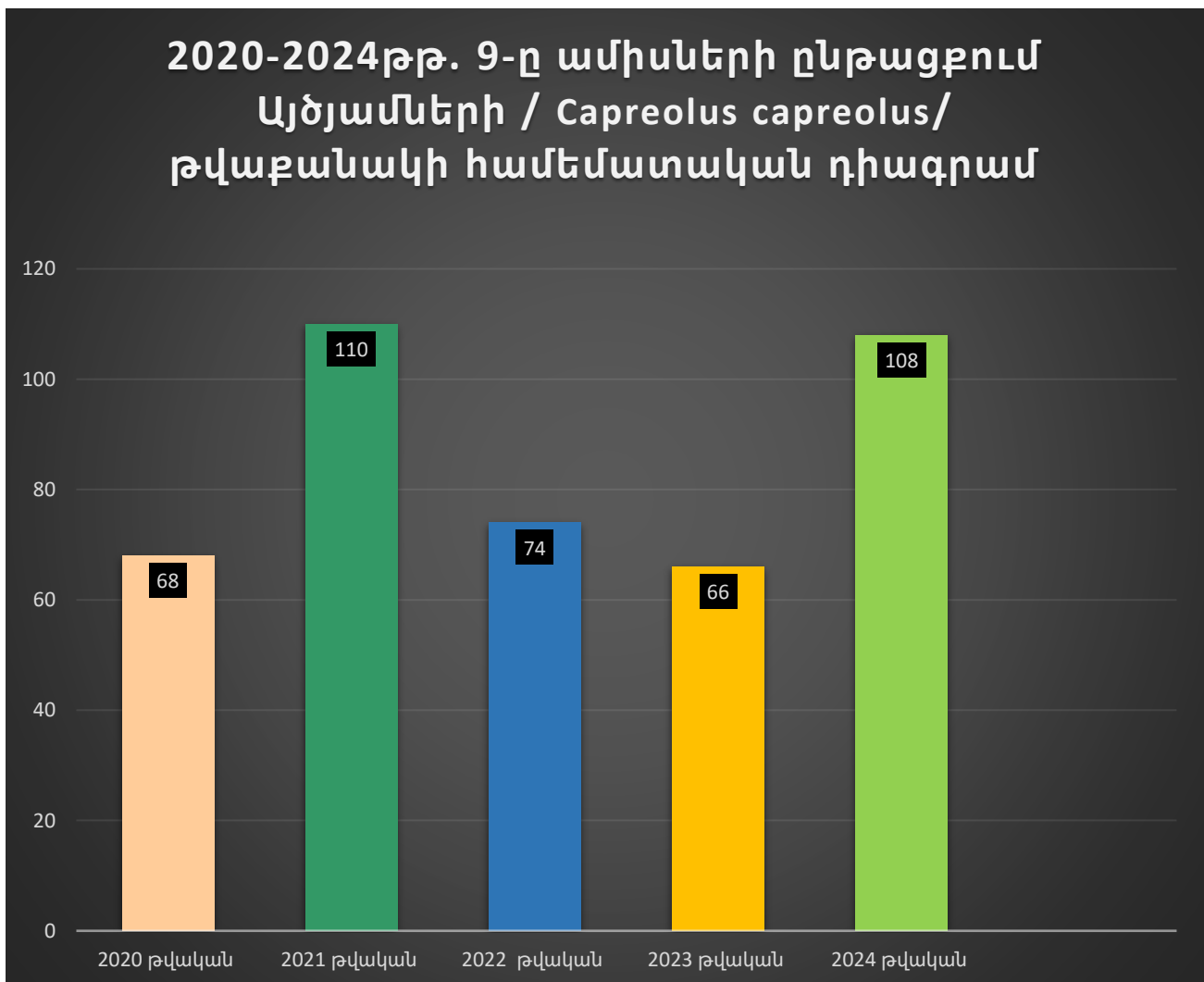
2024 թվականի 9-ը ամիսների ընթացքում գրանցվել է արջերի թվով 46 առանձնյակ, որից 12-ը՝ 3-րդ եռամսյակի ընթացքում: Կատարվել է 2020-2024թթ 9-ը ամիսների ընթացքում արջերի թվաքանակի վերլուծություն և կազմվել է համեմատական դիագրամ, որի արդյունքային ցուցանիշներով երևում է, որ 9 ամիսների կտրվածքով արջերի գրեթե նույն թվաքանակ գրանցվել է 2020-2022 թվականներին, իսկ ամենաշատ թվաքանակ գրանցվել է 2023-2024թթ. ընթացքում: Կատարած դիտարկումների արդյունքուն նկատվում է, որ տեսակի մոտ կերի խնդիր առկա չէ: Վերջին երկու տարիներին նկատվում է արջերի թվաքանակի կտրուկ բարձրացում և միաժամանակ արջերը նկատվում են առավել ցածր գոտիներում: Հաշվետու ժամականակահատվածում վերծանվել են նաև ԴԱՊ-ի և NABU հայաստանյան մասնաճյուղի համագործակցության շրջանակներում ցանցային եղանակով տեղադրվածն ֆոտոթակարդների արդյունքները :

«Դիլիջան» ազգային պարկում եվրոպական այծյամների (*Capreolus capreolus*) գլխաքանակի ուսումնասիրության իրականացման համար հավաքագրվել են նյութեր, իրականացվում է տեսակի կետային և երթուղային ուսումնասիրություն, տեղադրվել են ֆոտոթակարդներ: Բազայում այծյամները գրանցվել են առկա կենսագործունեության հետքերի, նստատեղերի, մագախետքերի վերաբերյալ հավաքագրված տվյալների համաձայն: 2024 թվականի 9-ը ամիսների ընթացքում գրանցվել է ընդհանուր 108 առանձնյակ, որից 30-ը՝ 3-րդ եռամսյակի ընթացքում:

Կատարվել է 2020-2024թթ 9-ը ամիսների ընթացքում գրանցված այծյամների թվաքանակի վերլուծություն և կազմվել է համեմատական դիագրամ, որի արդյունքային ցուցանիշներով երևում է, որ 9-ը ամիսների կտրվածքով այծյամների քիչ թվաքանակ գրանցվել է 2020, 2022 և 2023թթ. ընթացքում, իսկ շատ թվաքանակ գրանցվել է 2021, 2024

թվականների ընթացքում: Ըստ մասնագիտական կանխատեսումների առանձնյակների թվային ցուցանիշների տատանումները կարող են պայմանավորված լինել եղանակային պայմաններով, կերի առկայությամբ կամ միգրացիոն ուղղիների հանգամանքով: Նախկին ամիսների ընթացքում ԴԱՊ-ի և NABU հայաստանյան մասնաճյուղի կողմից տեղադրված ֆոտոթակարդների տվյալները վերլուծվել են և նյութերի հավաքագրումը կրում է շարունակական բնույթ:

«Դիլիջան» ազգային պարկի տարածքում, ՀՀ Բույսերի Կարմիր գրքում գրանցված հազվագյուտ և անհետացող բույսերի ուսումնասիրություն և մոնիթորինգ

2024 թվականի 9-ամիսների ընթացքում տեղեկատվություն է հավաքագրվել ԴԱՊ-ի, ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված խոլորձազգիների, հիրիկազգիների և շուշանազգիների տեսակային կազմի վերաբերյալ: Նյութեր են հավաքագրվել վերոնշյալ ընտանիքներին պատկանող բուսատեսակների հնարավոր աճելավայրերի, տեսակային առանձնահատկությունների, վեգետացիոն շրջանների վերաբերյալ: Հաշվետու ժամանակահատվածում մշտադիտարկման շրջանակներում անհրաժեշտ տվյալների հավաքագրման նպատակով բոլոր տեղամաս-մասնաճյուղերում կատարվել են ուսումնասիրություններ, տեղադրվել են ընդհանուր թվով 15 փորձահրապարակներ /3x3մ, 1x1մ, 10x1մ չափերի/, որոնցում տեսակների քանակական հաշվարկները կատարվել են 1x1մ չափերի A1, C1, A3 և C3 քառակուսիներում, իսկ կենտրոնական B2 քառակուսիում կատարվել է տեսակային հարստության հաշվարկ: Տեղադրված փորձահրապարակներում իրականացվել է երկրաբուսաբանական դիտարկումներ և թիրախային բուսատեսակների, էկոհամակարգերի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում:

	A /1մ/	B / 1մ/	C /1մ/
1/1մ/			
2/1մ/			
3/1մ/			

Յուրաքանչյուր բուսատեսակի աճի և զարգացման բնորոշ ժամանակահատվածում տվյալ բուսատեսակից հավաքվել են հերբարիումային նմուշներ, ինչպես նաև դիտարկումներ են իրականացվել դրանց աճելավայրերի և պոպուլյացիաների ընդհանուր վիճակի վերաբերյալ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ուսումնասիրության շրջանակներում գրանցվել են «Դիլիջան ազգային պարկում աճող, Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված հետևյալ տեսակները, որոնցից յուրաքանչյուրի համար տեղադրվել են կետային, տեղամասային փորձահրապարակներ /1x10 կամ 3x3/, ինչպես նաև կատարվել է թիրախային տեսակների, էկոհամակարգերի, կազմած համակեցությունների ուսումնասիրություն և տվյալների հավաքագրում:

Բացի վերոնշյալ 3 ընտանիքներից շրջայցերի ժամանակ գրանցվել են նաև այլ ընտանիքների պատկանող Կարմիր գրքային տեսակները՝

1. Պոպուլիկ Մարշալի (*Corydalis marschalliana*) (EN),
2. Պապլոր դժգույն (*Muscari pallens*) (EN),
3. Էպիպոգիում անտերև (*Epipogium aphyllum*) (EN),
4. Հողմածաղիկ գորտնուկային (*Anemone ranunculoides*) (EN),
5. Եզնակող Կոզո-Պոլյանսկու (*Bupleurum koso-poljanskyi*) (VU),
6. Կենի հատապտղային (*Taxus baccata*) (VU),
7. Ձնծաղիկ Միրզոևայի (*Merendera mirzoevae*) (NT),
8. Շուշան հայկական (*Lilium armenum*) (NT),
9. Կկվածաղիկ (*Coccyganthe flox-cuculi*) (CR)

«Դիլիջան» ազգային պարկի մերձալայան գոտիների էկոհամակարգերի ուսումնասիրություն և հերբարիումների պատրաստում

Հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացվել է «Դիլիջան» ազգային պարկի մերձալայան գոտիների կենսաբազմազանության ուսումնասիրություն, տեսակային հարստության գնահատում, բուսատեսակների հերբարիումային նմուշների հավաքում և պատրաստում: Դիտայցեր են իրականացվել բոլոր տեղամաս-մասնաճյուղերում: Տեղադրվել են կետային, ժամանակավոր փորձահրապարակներ /1x10, 3x3/, կատարվել է բուսատեսակների, էկոհամակարգերի, համակեցությունների ուսումնասիրություն և տվյալների հավաքագրում:

Մերձալայան գոտիներում շարժական փորձահրապարակները տեղադրվել են 10x1 մ չափերի տրանսկետների տեսքով, որտեղ 1x1 մ չափերի 1,4,7,10 քառակուսիներում հաշվարկվել է բուսատեսակների տեսակային կազմը, ընդհանուր թիվը, տեսակների մոտ վեգետացիոն շրջանը, բույսերի խտությունը, ինչպես նաև ընդհանուր վիճակը: Իսկ 1x1 մ չափերի 2,5,9, քառակուսիներում՝ տեսակային հարստությունը:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Հաշվետու ժամանակահատվածում մերձալպյան գոտիներում կատարված դիտարկումների համաձայն բուսականության ընդհանուր վիճակը գնահատվում է լավ՝ էկոհամակարգերը խաթարված չեն, բացակայում է անթրոպոգեն գործոնը, չկա աղտոտվածություն և պաշտպանված է: Դիտարկումների շրջանակներում 1 քառակուսում միջինում գրանցվել է 5-ից 13 բուսատեսակ, որը կազմված է տարբեր համակեցություններից: Հարուստ տեսակային կազմով առանձնանում են Գոշ և Դիլիջան տեղամաս-մասնաճյուղերը, որտեղ 1x1 մ չափերի, շարժական փորձահրապարակներում հաշվարկվում է միջինում 15-26 բույս, միջինում՝ 10-25 ընտանիքներ: Մերձալպյան գոտիներում հիմնական համակեցությունները տարախոտային կազմված խառը համակեցություններն են: 1x10մ չափերի փորձահրապարակներում կախված տեղադիրքից և բույսերի աճելավայրի պայմաններից միջինում գրանցվում 7- 19 ընտանիքի պատկանող բուսատեսակներ: Պայմանավորված 2024 թվականի ընթացքում առատ տեղումներով և գերխոնավ կլիմայական պայմաններով մերձալպյան բուսականության միջին բարձրությունը կազմում է 60-150սմ, զանգակների, Կղմուղների և այլ բուսատեսակների մոտ երբեմն 180սմ: Մերձալպյան գոտուն բնորոշ բույսերի մոտ վեգետացիոն փուլերից՝ ծաղկման և սերմակալման փուլերը համեմատած անցած տարիների տեղի են ունեցել միջինում 7-15 օր ուշացումամբ:

Կատարված ուսումնասիրություններից ստորև ներկայացված է «Հաղարծին» տեղամաս-մասնաճյուղի 37 քառակուսում 1x10մ չափերի շարժական փորձահրապարակում

գրանցված բույսերի տեսակային կազմը, որոնք կարող են փոփոխվել պայմանավորված տեղադիրքից:

1. Հացազգիներից՝ հանդիպում է Դողդողուն բարձր(*Briza media*), Սմբուլ (*Stipa*), Տատասկ դաշտային (*Cirsium arvense*), Լայնատերև օրինված (*Cnicus benedic* Բարակոտնուկ սանրանման (*Koeleria cristata*), Դաշտավուկ մարգագետնային (*Poa pratensis*), Դաշտավուկ անտառային (*P. nemoralis*), Ոգնախոտ կծկավոր (*Dactylis glomerata*), Խմրախոտ բուրավետ (*Anthoxanthum odoratum*), Ոսկեվարսակ սիբիրյան (*Trisetum sibiricum*)
2. Ծնեքեկածաղկավորներից՝ Դակտիլորիզ Ուրվիլի- *Dactylorhiza urvillleana*,
3. Մեխակազգիներից՝ Սապնարմատ նրբագեղ- *Gypsophila elegans*
4. Գնարբուկազգիներից է Գնարբուկ խոշորաբաժակ (*Primula macrocalyx*), Տմնտաշ օղակավոր և սովորական - *Lysimachia verticillaris*, *Lysimachia vulgaris*
5. Բարդածաղկավորներից՝ Տերեփուկ դեղնամանուշակագույն (*Centaurea cheiranthifolia*), Սինձ 2 տեսակներով՝ *Tragopogon graminifolius* և *porrifolius*, Երկնափուփուկ գեղեցկագույն - *Aetheopappus pulcherrimus*, Պսեֆելիուս փամբակի- *Psephellus pambakensis*, Գրոսհեյմիա - *Grossheimia macrocephala*,
6. Խորդենազգիներ՝ Խորդենի աղավնային - *Geranium columbinum*, Խորդենի փայլուն- *Geranium iucidum*, Խորդենի փոքր - *Geranium pusillum*, Խորդենի արնակարմիր- *Geranium sanguine*
7. Կտավատածաղկազգիներ՝ Կտվատ (Վուշ) սրոհունդատերև - *Linum hypericifolium*
8. Բակլազգիներից (թիթենածաղկավորներ)՝ Կոռնգան ճառագայթավոր, Կոռնգան անդրկովկասյան - *Onobrychis radiata*, *Onobrychis transcaucasica*
9. Խլածաղկազգիներ՝ Բերենիկե բոգային - *veronica gentianoides*, Բերենիկե պարսկական- *Veronica persica*
10. Վարդազգիներ՝ Փրփրուկ թեղանման - *Filipendula ulmaria*
11. Կակաչազգիներից՝ Կակաչ խոշորակնգուղ (*Papaver macrostomum*),
12. Ակքանազգիներից՝ Քոսքսուկ կովկասյան (*Scabiosa caucasica*), Զիվան հսկայական (*Cephalaria gigantea*),
13. Գորտնուկազգիներից՝ Հողմածաղիկ գծավոր (*Anemone fasciculata*), Ձղկի գորտնուկային (*Trollius ranunculinus*), ընձախոտ արևելյան (*Aconitum orientale*),
14. Շուշանազգիներից՝ Շուշան հայկական (*Lilium armenum*), Թրաշուշան Կոչիի (*Gladiolus kotschyanus*),
15. Զանգակազգիներից՝ զանգակ խմբված (*Campanula glomerata*),
16. Շրթնածաղկազգիներից՝ Թթվիճ խոշորածաղիկ (*Betonica macrantha*),
17. Հովանոցազգիներից՝ Անիսոն եռաբաժան (*Pimpinella tripartita*),
18. Կաղամբազգիներից՝ Ձագախոտ գեղեցիկ (*Erysimum pulchellum*),
19. Սրոհունդազգիներ՝ Սրոհունդ խոցված- *Hypericum perforatum*,
20. Խուլեղինջազգիներ՝ Եղեսպակ օղակաձև- *Salvia verticillata*

Հավաքագրված տեղեկատվությունը գրանցվել է կենսաբազմազանության բազայի բույսերի բաժնում: Մերձալպյան գոտիներից հավաքվել է 30 բուսատեսակի հերբարիումային նմուշ: Ուսումնասիրությունը կրում է շարունակական բնույթ: Մերձալպյան գոտիների ընդհանուր տեսակային կազմի, քանակական ցուցանիշների, արեալների ընդհանուր վիճակի մասին վերջնական տեղեկատվությունը կարող է ներկայացվել առնվազն 3 տարվա շարունակական ուսումնասիրությունների արդյունքում:

Թեյերի և թուրմերի համար բուսատեսակների հավաքում և փաթեթավորում

Հաշվետու ժամանակահատվածում դիտայցերի, շրջայցերի ժամանակ բոլոր տեղամաս – մասնաճյուղերից ըստ բույսերի օգտագործման ճիշտ ժամանակահատվածի հավաքվել, տեսակավորվել և չորացվել են թեյերի, թուրմերի պատրաստման համար

օգտագործվող՝ տարբեր հատկություններ ունեցող 7 անուն բուսատեսակներ: Յուրաքանչյուր բուսատեսակից 20-ական փաթեթ կփաթեթավորվի հաջորդ եռամսյակի ընթացքում:

Հավաքված բուսատեսակներն են՝

1. *Mentha longifolia* – Դաղձ երկարատերև
2. *Thymus collinus* – Ուրց բլրակային
3. *Origanum Vulgare*-Խնկածաղիկ սովորական
4. *Tilia cordata*- Լորենի սրտաձև
5. *Hypericum perforatum* - Սրոհունդ խոցված
6. *Cephalaria gigantea* – Զիվան հսկայական
7. *Rosa* - Մասուր

Հավելյալ աշխատանքներ

Թանթրվենի / *Sambucus* / բուսատեսակի գեներատիվ օրգաններից կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի ստացման և համեմատման ուսումնասիրություն

ՎՊՀ և ԴԱՊ համագործակցության շրջանակներում, «Դիլիջան» ազգային պարկում 3-րդ տարին շարունակ իրականացվում է թանթրվենի սև /*Sambucus nigra*/ և թանթրվենի խոտային /*Sambucus ebulus*/ բուսատեսակների գեներատիվ օրգաններից կենսաբանորեն ակտիվ նյութերի ստացման և համեմատման ուսումնասիրություն: Բոլոր տեղամաս մասնաճյուղերից հավաքվել են թանթրվենու ծաղկաբույլեր, ծաղիկներ, պտուղներ և արմատ:

ՎՊՀ Բնական գիտությունների ֆակուլտետում լաբորատոր պայմաններում թանթրվենու բուսահումքից ստացվել է բնական ներկեր, թեյերի, թուրմերի պատրաստման համար հումք, ինչպես նաև թանթրվենու ծաղիկներից հյութ, որը կարող է օգտագործվել բուսաբուժության նպատակով: Ընդհանուր աշխատանքն իրականացվել է 3 տարվա կտրվածքով, որի վերջնարդյունքներն ներկայացվել են 2024թ 1-ին կիսամյակի ընթացքում:

«Դիլիջան» ազգային պարկի էկոհամակարգերի ուսումնասիրություն

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության բաժնի աշխատակիցները՝ ՀՀ ԳԱԱ Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտի գիտական խմբի հետ իրականացրել են ազգային պարկի էկոհամակարգերի և Կարմիր գրքային տեսակների ուսումնասիրություններ: Տեղամասմասնաճյուղերում ուսումնասիրության համար անհրաժեշտ թիրախային հատվածներում տեղադրվել են փորձահրապարակներ, կատարվել են ուսումնասիրություններ, տվյալների հավաքագրում, որոնք կրում են շարունակական բնույթ:

«Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում բույսերի բազմազանության մոնիթորինգ» հնգամյա ծրագրի շրջանակներում, 2024 թվականի օգոստոսի 1-6-ն ընկած ժամանակահատվածում՝ ԴԱՊ-ի գիտական բաժնի աշխատակիցների ուղեկցությամբ, ՀՀ ԳԱԱ Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտի գիտական խումբը «Դիլիջան» ազգային պարկում իրականացրել են բուսական կենսաբազմազանության մշտադիտարկում, որի շրջանակներում տարբեր

փորձահրապարակներ են տեղադրվել էկոհամակարգերի ուսումնասիրման և ինվազիվ, էքսպանսիվ բուսատեսակների աճելավայրերի բացահայտման նպատակով:

«Դիլիջան» ազգային պարկի «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուի բազմացման կենտրոն»-ի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում

Դիտայցեր են իրականացվել «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»՝ եղջերուների մոտ կենսաֆիզիոլոգիական փոփոխությունների, արտաքին կառուցվածքի (մազաձածկույթի փոփոխության, եղջյուրների փոխարինման), ինչպես նաև վերարտադրության վերաբերյալ տվյալների հավաքագրման նպատակով: 2024 թվականի 9-ը ամիսների ընթացքում կենտրոնում ծվել է 8 ձագ, արու առանձնյակների մոտ ձևավորվել են նորաճ եղջյուրները և կատարվել է մազաձածկույթի սեզոնային փոփոխություն: Սույն թվականի սեպտեմբերի 13-ին, բնություն է բաց թողնվել «Ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցումը Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում «Դիլիջան» ազգային պարկում բուծված եղջերուների երկրորդ խումբը (10 առանձնյակ):

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի և Գերմանիայի բնության պահպանության միության (NABU Armenia) միջև համագործակցություն

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի, Գերմանիայի բնության պահպանության միության (NABU Armenia) հայաստանյան մասնաճյուղի և Շրջակա միջավայրի նախարարության համագործակցության շրջանակներում 2-րդ տարին շարունակ իրականացվում է կենսաբազմազանության /ձկնաբանական, թռչնաբանական և բուսաբանական/

ուսումնասիրություններ և դաշտային աշխատանքներ, որի վերաբերյալ հաշվետվությունները կներկայացվեն տարեվերջին:

Ջերմոցի շահագործում

2024 թվականի հունիսին «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի ջերմոցում ցանվել և մշակվել է ճակնդեղի, գազարի սերմեր: Մշակաբույսերն արդեն հասունացած են և պիտանի են եղջերուների կերակրման համար: Նախատեսվում է առանձին փաթեթավորմամբ մշակաբույսերը վաճառել եղջերուների կենտրոնում կենդանիների կերակրման նպատակով, որից էլ կստացվի հավելյալ եկամուտ՝ սեփական պրոդուկտից:

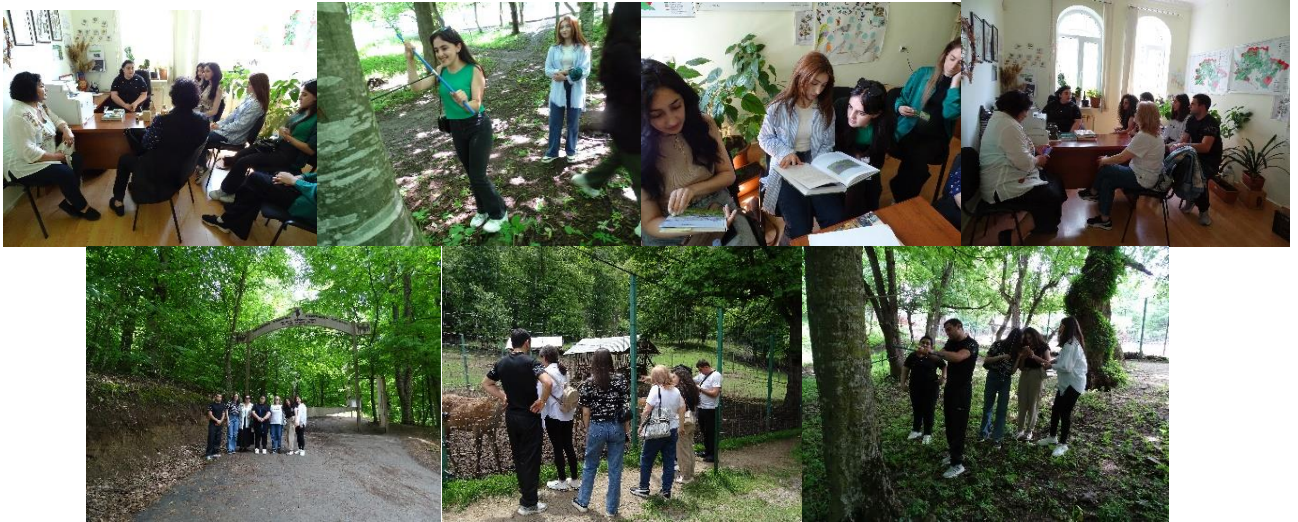

Ուսումնական պրակտիկա «Դիլիջան» ազգային պարկում

«Դիլիջան» ազգային պարկի և Վանաձորի պետական համալսարանի միջև համագործակցության շրջանակներում ազգային պարկում ուսումնական պրակտիկա է անցկացվել ՎՊՀ-ի Բնական գիտությունների ֆակուլտետի «Կենսաբանություն» մասնագիտության մագիստրատուրայի 1-ին և բակալավրի 2-րդ կուրսերի ուսանողների համար:

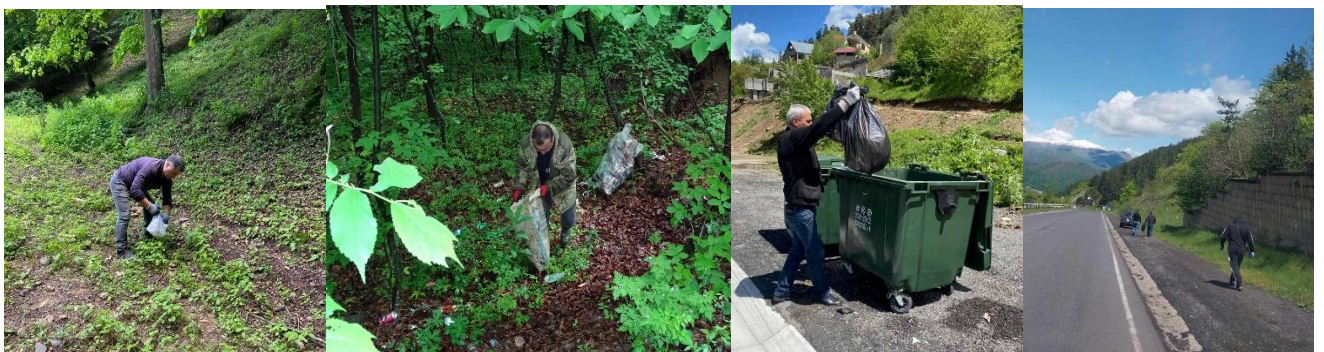
Պրակտիկայի ուսումնական մասում ուսանողները ծանոթացել են ազգային պարկի կենսաբազմազանությանը, գործունեությանը, ինվազիվ, կարմիր գրքային տեսակներին,

հերբարիումային նմուշներին, ծառերի տարիքաչափի կիրառմանն ու ֆոտոթակարդների ձևերին: Պրակտիկայի դաշտային մասում ուսանողների համար շրջայց է իրականացվել «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուի բազմացման կենտրոն»-ում, որտեղ ծանոթացել են կենտրոնի գործունեությանը և նպատակներին: Ուսանողների կողմից հավաքվել են բուսատեսակների նմուշներ, որոնցից հետագայում կպատրաստվեն հերբարիումներ:

Շրջակա միջավայրի մաքրման աշխատանքներ «Դիլիջան» ազգային պարկում

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի աշխատակիցների կողմից իրականացվել է շրջակա միջավայրի մաքրման աշխատանքներ Պարզ լիճ, Հաղարծին վանական համալիր, Զուլխտակ, Աղավնավանք վանքեր տանող ճանապարհներին, ոլորաններում ինչպես նաև Գոշ լճի և կազմակերպության վարչական շենքի հարակից տարածքներում: Միջոցառման ավարտին, Դիլիջանի համայնքապետարանի աջակցությամբ, հավաքված աղբը մեքենաների միջոցով տեղափոխվել է դրա համար նախատեսված վայրեր:

«Հայաստանի կենսաբազմազանության 10-ամյա համակարգված մշտադիտարկման ծրագրի» շրջանակներում դասընթաց

«Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի գիտական բաժնի աշխատակիցները սույն թվականի օգոստոսի 29-ին մասնակցել են «Հայաստանի կենսաբազմազանության 10-ամյա համակարգված մշտադիտարկման ծրագրի» շրջանակներում կամակերպված, «Դիլիջան» ազգային պարկում թռչունների ցուցիչ տեսակների մոնիտորինգի մոդելի ներդրման վերաբերյալ, «ԲրդԼինքս Հայաստան» ՀԿ-ի ղեկավար, թռչնաբան Կարեն Աղաբաբյանի կողմից կազմակերպված դասընթացին, որի նպատակն էր հետազայում մոնիտորինգի շրջանակներում ներգրավել նաև կազմակերպության աշխատակիցներին:

Էկոկրթական, ճանաչողական, դասընթաց – սեմինարների, արշավների իրականացում ուսումնական հաստատությունների սաների, էկոխմբակների, արշավային խմբերի համար

Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց / մասնակիցների թիվը 29 /

Բնապահպանական կրթության, շրջակա միջավայրի մասին գիտելիքների ձեռքբերման, բնապահպանական գործունեության հմտությունների և ընդհանուր բնապահպանական

մշակույթի ձևավորման նպատակով «Դիլիջան» ազգային պարկի գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության բաժնի աշխատակիցներն այցելել են Դիլիջան համայնքի Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց: Աշխատակիցներն աշակերտներին ներկայացրել են «Դիլիջան» ազգային պարկի մասին բուսական և կենդանական աշխարհի, շրջակա միջավայրի մաքրության խնդրի, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքերի, էկոտուրիզմի զարգացման հնարավորությունների, բնության պահպանության վերաբերյալ ընդհանուր տեղեկություններ: Տնօրինության և համապատասխան մասնագետների հետ քննարկվել է հետագա համագործակցության վերաբերյալ մի շարք հարցեր:

Դիլիջանի թիվ 2 հիմնական դպրոց / 48 մասնակից /

Վայրի բնության /մարտի 3/ համաշխարհային օրվան ընդառաջ՝ գիտական բաժնի աշխատակիցները, Դիլիջանի թիվ 2 հիմնական դպրոցի 9-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպել և ներկայացրել են ինտերակտիվ, բնապահպանական, էկոլոթական դասընթաց սեմինարներ՝ հագեցած գիտելիքների ստուգման խաղերով, որի շրջանակներում ներկայացվել են հետևյալ թեմաներով սահապատկերներ.

«Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է»

ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, զարգացման ուղղությունները, ինչպես նաև աշակերտները ծանոթացել են վրանների և քնապարկերի օգտագործման ձևերին: Գիտելիքների ամրապնդման նպատակով հարց ու պատասխանի միջոցով քննարկվել են աշակերտներին հետաքրքրող հարցերը:

Հովքի միջնակարգ դպրոց / մասնակիցների թիվը 27 /

«Դիլիջան» ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցներն այցելել են Հովքի միջնակարգ դպրոց: Այցելության ժամանակ, մասնագիտական կողմնորոշում առարկայի շրջանակներում, 6-9-րդ դասարանների աշակերտների համար իրականացվել է բաց և քննարկվող ձևաչափով դասընթաց և ներկայացվել են հետևյալ թեմաները.

- «Բնապահպանական կրթությունը, նպատակներն ու խնդիրները: Բնապահպան՝ 21-րդ դարի մասնագիտություն»
- «ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, ուղեկցորդը, որպես պահանջված մասնագետ»

Գիտելիքների ամրապնդման նպատակով հարց ու պատասխանի միջոցով քննարկվել են աշակերտներին հետաքրքրող հարցերը:

*Բնապահպանական կրթությունը,
նպատակներն ու խնդիրները:
Բնապահպան
21-րդ դարի մասնագիտություն*

Գոշի հիմնական դպրոց / մասնակիցների թիվը 20 /

Գոշի հիմնական դպրոց այցելության շրջանակներում 5-9-րդ դասարանների աշակերտների համար գիտական բաժնի աշխատակիցների կողմից կազմակերպվել և ներկայացվել են ինտերակտիվ, բնապահպանական, էկոլոթական դասընթաց-սեմինարներ, հագեցած գիտելիքների ստուգման խաղերով, որի շրջանակներում ներկայացվել են հետևյալ թեմաներով սահապատկերներ.

- «Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է»
- ԴԱԴ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, զարգացման ուղղությունները, ինչպես նաև աշակերտները ծանոթացել են վրանների և քնապարկերի օգտագործման ձևերին: Հետագա համագործակցության, դասընթացների և արշավների կազմակերպման նպատակով տնօրինության հետ ձեռք է բերվել համաձայնություն:

Թեղուտի միջնակարգ դպրոց / մասնակիցների թիվը 51/

Էկոլոթական ծրագրերի իրականացման շրջանակներում «Դիլիջան» ազգային պարկ ՊՈԱԿ-ի գիտական բաժնի աշխատակիցների կողմից Թեղուտի միջնակարգ դպրոցի 7-րդ դասարանի աշակերտների համար անց է կացվել ինտերակտիվ դասընթաց-սեմինար՝ գիտելիքների ստուգման և ազատ քննարկումների ձևաչափի շրջանակներում, հետևյալ թեմաներով՝

- «Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է»
- «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, կարմիր գրքային տեսակները, դրանց պահպանության և պաշտպանության անհրաժեշտությունը:
- «Մարդ – բնություն փոխհարաբերություն»

Գոշի միջնակարգ դպրոց / մասնակիցների թիվը 5 /

Գիտական բաժնի աշխատակիցների կողմից Գոշի միջնակարգ դպրոցի 5-րդ դասարանների աշակերտների համար Բնություն առարկայի, բույսերի բաժնի վերաբերյալ թեմայի շրջանակներում իրականացվել է «Ես ճանաչում եմ իմ համայնքում աճող բուսատեսակները» թեմայով դասընթաց, որի շրջանակներում աշակերտներին ներկայացվել է Գոշ համայնքի հարակից տարածքում աճող բուսատեսակները՝ մասնավորապես ներկայացվել է Կարմիր գրքային տեսակները, դեղաբույսերը, ուտելի, համեմունքային և

ներկատու բուսատեսակները: Խոսվել է դրանց կարևորության, ինչպես նաև բնության բարիքներից ճիշտ օգտվելու մասին:

Դիլիջանի Վ.Անանյանի անվան միջնակարգ դպրոց / մասնակիցների թիվը 23/

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտության բաժնի աշխատակիցները Դիլիջանի Վ.Անանյանի անվան միջնակարգ դպրոցի 7-րդ դասարանի աշակերտների համար անց են կացրել ինտերակտիվ դասընթաց-քննարկում հետևյալ թեմաներով.

- «Անտառների դերն ու նշանակությունը»
- «Ծառահատումների հետևանքները»
- «Զուրը կյանք է»

Դասընթաց-քննարկման շրջանակներում սահապատկերների միջոցով ներկայացվել է մարդ-բնություն փոխհարաբերության, անտառների պահպանության, ինչպես նաև անտառների պահպանության գործում մարդու դերի և կարևորության վերաբերյալ:

Հարց ու պատասխանի միջոցով ամփոփվել է դասընթացի նյութը: Դասընթացի վերջում աշակերտների համար կազմակերպվել է տեսողական հիշողությունը զարգացնող, էկոլոգիական խաղեր, ներկայացված նյութն ամրապնդելու նպատակով:

Աղավնավանքի միջնակարգ դպրոց / մասնակիցների թիվը 31/

Բնապահպանական գիտելիքի օրվան նվիրված «Դիլիջան» ազգային պարկի աշխատակիցներն Աղավնավանքի միջնակարգ դպրոցի 6-11-րդ դասարանների աշակերտների համար իրականացրել են էկոկրթական, ճանաչողական, ինտերակտիվ դասընթաց-սեմինար հետևյալ թեմաներով՝

1.«Բնապահպան՝ 21-րդ դարի մասնագիտություն», «Բնապահպանական կրթությունը, նպատակներն ու խնդիրները»

2. «Դիլիջան» ազգային պարկի կարմիր գրքային տեսակները»

Հարց ու պատասխանի միջոցով ամփոփվել է դասընթացի նյութը: Դասընթացի վերջում աշակերտների համար կազմակերպվել է տեսողական հիշողությունը զարգացնող, էկոկրթական խաղեր:

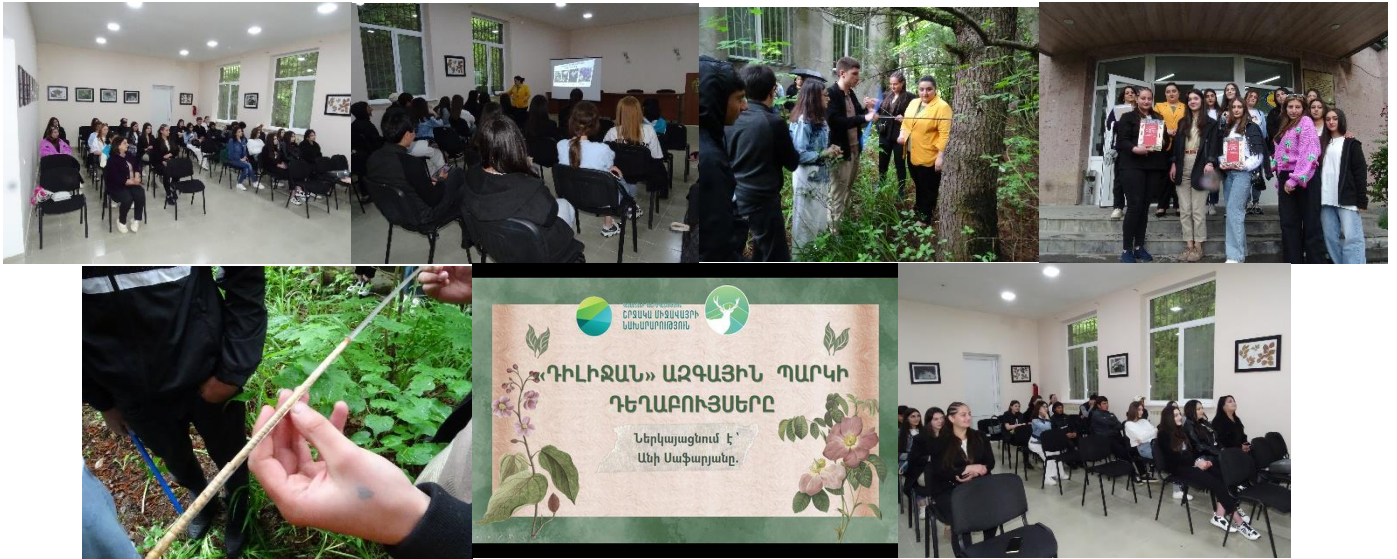

Գավառի պետական բժշկական քոլեջ / մասնակիցների թիվը 43/

«Դիլիջան» ազգային պարկ են այցելել «Գավառի պետական բժշկական քոլեջ»-ի բուժքույրական, բուժական կոսմետոլոգիայի, ատամնատեխնիկական գործ 1-3 -րդ կուրսերի ուսանողները:

Հանդիպման շրջանակներում ազգային պարկի աշխատակիցների կողմից ներկայացվել է «Դիլիջան» ազգային պարկի աշխարհագրական դիրքը, պատմությունը, ջրագրությունը, լանդշաֆտները և էկոհամակարգերը, կառուցվածքը, կենսաբազմազանությունը, ՀՀ Բույսերի և Կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված տեսակները, դեղաբույսերը, ծանոթացել են

բույսերի հերբարիումային նմուշներին, դրանց պատրաստման կանոնների հետ: Նեղ մասնագիտական դասընթաց է ներկայացվել «Դիլիջան» ազգային պարկի դեղաբույսերը թեմայով: Ուսանողները սովորել են ֆոտոթակարդների և տարիքաչափի կիրառման ձևերը: Հարց ու պատասխանի միջոցով ամփոփվել է դասընթացի նյութը:

Դիլիջանի թիվ 6 հիմնական դպրոց / մասնակիցների թիվը 46/

Գիտական բաժնի աշխատակիցների կողմից, Դիլիջանի թիվ 6 հիմնական դպրոցի 6-9-րդ դասարանների աշակերտների համար կազմակերպվել է ինտերակտիվ սեմինար-քննարկում, «Էկոլոգությունը և նրա կարևորությունը», «Կարմիր գրքային տեսակները» թեմաներով: Քննարկման հիմնական նպատակն աշակերտներից յուրաքանչյուրի մոտ աշխարհաճանաչողության բարձր մակարդակի ձևավորումն է, այդ թվում կարևորելով շրջակա միջավայրի, բնության ճանաչումը և նրա կարևորությունը մարդու կենսակերպում:

Արշավ- այցելություններ

Գոշի հիմնական դպրոցի 5-9-րդ դասարանների աշակերտներ

/ մասնակիցների թիվը 41/

Կենսաբազմազանության միջազգային օրվան նվիրված միջոցառումների շրջանակներում Գոշի հիմնական դպրոցի 5-9-րդ դասարանների աշակերտներն այցելել են եղջերուների կենտրոն: Հանդիպման շրջանակներում ներկայացվել է ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ծանոթացել են եղջերուներին, կենտրոնի գործունեությանը: Ինչպես նաև ներկայացվել է ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, զարգացման ուղղությունները, աշակերտները ծանոթացել են վրանների և քնապարկերի օգտագործման ձևերին:

Դիլիջան խոշորացված համայնքում գործող «Հույսի կամուրջ» ՀԿ-ի սաներ

/ մասնակիցների թիվը 18/

Դիլիջան խոշորացված համայնքում գործող «Հույսի կամուրջ» ՀԿ-ի սաներն այցելել են եղջերուների կենտրոն: Ներկայացվել է ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ծանոթացել են եղջերուներին, դրանց տեսակային առանձնահատկություններին, կենտրոնի գործունեությանը և նպատակին:

«ABC» Մանկական Ջարգացման և Ժամանցի Կենտրոնի սաներ

/ մասնակիցների թիվը ' 52/

«ABC մանկական զարգացման և ժամանցի կենտրոն»-ի հետ համագործակցության շրջանակներում կենտրոնի նախադպրոցական և ամառային, օտարերկրացի խմբակների 3-ից 14 տարեկան սաների համար կազմակերպվել է այցելություն եղջերուների կենտրոն: Սաների տարիքային առանձնահատկությունները հաշվի առնելով, ներկայացվել է կենտրոնի գործունեության նպատակը, եղջերուների առանձնահատկությունները, ինչպես նաև կազմակերպվել է ժամանցային, բնապահպանական թեմաներով ուսուցողական խաղեր: Սաներին ժամանակ է տրամադրվել իրենց պատկերացմամբ ներկայացնել եղջերուներին՝ նկարների տեսքով:

Դիլիջանի Թումո ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնի ճամբարականներ

/ մասնակիցների թիվը 28/

«Դիլիջան» ազգային պարկ են այցելել Դիլիջանի Թումո ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնի սաները: Հանդիպման շրջանակներում ազգային պարկի գիտական բաժնի աշխատակիցների կողմից ներկայացվել է.

- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկը և գործունեությունը
- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքային տեսակները:

Ճամբարականներն դասընթացի ավարտից հետո այցելել են «Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»:

Հաղարծնի միջնակարգ դպրոցի 5-6-րդ դասարանների աշակերտներ */ մասնակիցների թիվը 118/*

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի գիտության բաժնի աշխատակիցներն այսօր Հաղարծնի միջնակարգ դպրոցի 5-6-րդ դասարանների աշակերտների համար, Կենդանիների պաշտպանության համաշխարհային օրվան /Հոկտեմբերի 4/ ընդառաջ իրականացրել են դասընթաց-քննարկում հետևյալ թեմաներով՝

- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկին բնորոշ վայրի կենդանիները, կարմիր գրքային տեսակները և դրանց պահպանության կարևորությունը
- ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկում արշավների ընթացքում վայրի կենդանիներին չվնասելու կանոնները

«Դիլիջան» ԱՊ ՊՈԱԿ-ի, գիտական բաժնի, 2024 թվականի 9-ը ամիսների ընթացքում բնակչության էկոլոգիական կրթությանն ու դաստիարակությանն ուղղված դասընթացներ, արշավներ

Եռամսյակ			Դասընթացի թեման	Կրթական հաստատություն	Մասնակիցների թիվ
9-ամիսներ	I եռամսյակ	1	«Բնապահպան՝ 21-րդ դարի մասնագիտություն» «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը «ՀՀ բույսերի և կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված տեսակները» «Դիլիջան» ազգային պարկի էկոտուրիստական հնարավորությունները, հետագա զարգացման ուղղությունները	Խաչարձանի միջնակարգ դպրոց / 6-ից 9-րդ դասարաններ/	29
		2	«Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է» ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, զարգացման ուղղությունները	Դիլիջանի թիվ 2 հիմնական դպրոց /9-րդ դասարաններ/	48
		3	«Բնապահպանական կրթությունը, նպատակներն ու խնդիրները: Բնապահպան՝ 21-րդ դարի մասնագիտություն» «ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, ուղեկցորդը, որպես պահանջված մասնագետ»	Հովքի միջնակարգ դպրոց / 6-9-րդ դասարաններ/	27
		4	«Բնապահպան՝ 21-րդ դարի մասնագիտություն» «Վայրի բնության ապագան մեր ձեռքերում է» ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, զարգացման ուղղությունները	Գոշի հիմնական դպրոց /5-9-րդ դասարաններ/	20
		5	«Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը «ՀՀ բույսերի և կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված տեսակները»	Թեղուրի միջնակարգ դպրոց / 7-8-րդ դասարաններ/	51
		6	«Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը «Ես ճանաչում եմ իմ համայնքում աճող բուսատեսակները»	Գոշի միջնակարգ դպրոց /5-րդ դասարան/	5
		7	«Անտառների դերն ու նշանակությունը» «Ծառահատումների հետևանքները» «Ջուրը կյանք է»	Դիլիջանի Վ.Անանյանի անվան միջնակարգ դպրոց / 7-դասարան/	23
	II եռամսյակ	8	«Բնապահպան՝ 21-րդ դարի մասնագիտություն», «Բնապահպանական կրթությունը, նպատակներն ու խնդիրները» «Դիլիջան» ազգային պարկի կարմիր գրքային տեսակները»	Աղավնավանքի միջնակարգ դպրոց /6-11-րդ դասարանների /	31

		9	«Դիլիջան» ազգային պարկի աշխարհագրական դիրքը, պատմությունը, ջրագրությունը, լանդշաֆտները և էկոհամակարգերը, կառուցվածքը, կենսաբազմազանությունը, ՀՀ Բույսերի և Կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված տեսակները, դեղաբույսերը:	Գավառի պետական բժշկական քոլեջ / 1-3 րդ կուրսի ուսանողներ/	43
		10	«Էկոկրթությունը և նրա կարևորությունը», «Կարմիր գրքային տեսակները» թեմաներով	Դիլիջանի թիվ 6 հիմնական դպրոց / 6-9-րդ դասարանների աշակերտներ /	46
		11	Հանդիպման շրջանակներում ներկայացվել է ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, եղջերուների, կենտրոնի գործունեությունը: Ինչպես նաև ներկայացվել է ԴԱՊ-ի էկոտուրիստական հնարավորությունները, զարգացման ուղղությունները, աշակերտները ծանոթացել են վրանների և քնապարկերի օգտագործման ձևերին:	Գոշի հիմնական դպրոցի /5-9-րդ դասարանների աշակերտներ/	41
		12	Ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ծանոթացել են եղջերուներին, կենտրոնի գործունեությանը:	«Հուլիսի կամուրջ» ՀԿ-ի սաներ / 6-14 տարեկան/	18
		13	Սաների տարիքային առանձնահատկությունները հաշվի առնելով ներկայացվել է կենտրոնի գործունեության նպատակը, եղջերուների առանձնահատկությունները, ինչպես նաև կազմակերպվել է ժամանցային, բնապահպանական թեմաներով ուսուցողական խաղեր:	« ABC» Մանկ. Ջարգ. և Ժամանցի Կենտրոնի սաներ / 3-14 տարեկան /	52
	III եռմսյակ	14	«Դիլիջան» ազգային պարկը և գործունեությունը «Դիլիջան» ազգային պարկի կենսաբազմազանությունը, ՀՀ բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքային տեսակները:	Թումո սրբեղծարար փեխնոլոգիաների կենտրոնի ճամբարականներ	30
		15	Կենդանիների պաշտպանության համաշխարհային օրվան /Հոկտեմբերի 4/ ընդառաջ իրականացրել են դասընթաց-քննարկում հետևյալ թեմաներով՝ ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկին բնորոշ վայրի կենդանիները, կարմիր գրքային տեսակները և դրանց պահպանության կարևորությունը ✓ «Դիլիջան» ազգային պարկում արշավների ընթացքում վայրի կենդանիներին չվնասելու կանոնները:	Հաղարծնի միջնակարգ դպրոցի /5-6-րդ դասարանների աշակերտներ/	118
Մասնակիցների ընդհանուր թիվը				582, որից 148-ը 3-րդ եռամսյակի ընթացքում	

ԴԱՊ-ի առավել ակտիվ ռեկրացիոն գոտիների և էկոերթուղիների առկա իրավիճակի գնահատում, մոնիթորինգ

Հաշվետու ժամանակահատվածում «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ի էկոտուրիստական երթուղիների առկա վիճակի գնահատման նպատակով իրականացվել են շրջայց-դիտայցեր Վանականի, Բնության հետ ուխտի, Ապակեքարի, 3 գագաթների Բյուրեղյա և Պանորամա քայլարշավային արահետներում: Պարբերաբար շրջայցերի ժամանակ ուշադրություն է դարձվել արահետների սանիտարական վիճակին, կահավորանքին, ուղղորդիչ նշանների և տեղեկատվական ցուցանակների առկայությանը: Իրականացվել են գույքագրման աշխատանքներ: Հետագա շրջայցերի և ուսումնասիրությունների ընթացքում առկա խնդիրներին կտրվեն համապատասխան լուծումներ և կիրականացվեն վերանորոգման ու բարելավման աշխատանքներ:

Հուշագրեր ունեցող և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ շարունակական համագործակցություն

Արահետներ փոփոխության համար ՀԿ-ի հետ համագործակցության շրջանակներում 2024 թվականի 9 ամիսների ընթացքում սպասարկվել են Դիլիջան-Պարզ լիճ, Պարզ լիճ Գոշավանք, Գոշավանք-Գոշի լիճ-Խաչարձան, Կենու պուրակի Թաքնված ջրվեժի, Շշնջացող

ջրվեժի, Ապակեքարի արահետները: Թաքնված ջրվեժի արահետը սպասարկվել է ամբողջովին, վերանորոգվել է կամուրջը և իրականացվել է գծանշման աշխատանքներ: «Ակսեսիբլ Արմենիա»-ի հետ մեկ տեղ սպասարկվել է նաև Պարզ լճի շրջանաձև արահետը, որը հարմարեցված է հաշմանդամություն ունեցող անձանց կարիքներին: «Ազգային արահետ»-ի ծրագրի շրջանակներում սպասարկվել են նաև Տրանսկովկասյան արահետի որոշ հատվածներ: Սպասարկման ընթացքում թարմացվել են բոլոր ուղղորդող գծանշումները՝ հին ցուցանակները փոխարինվել են նորերով: ԴԱՊ-ի 25 էկոերթուղիներից՝ Արահետներ փոփոխության համար ՀԿ-ի հետ համագործակցության շրջանակներում 2024 թվականի 9-ը ամիսների ընթացքում սպասարկվել են 25 արհետ, որից 16-ում իրականացվել է վերանորոգման, գծանշման աշխատանքներ, իսկ 9-ում՝ սանիտարականմաքրման աշխատանքներ:

Հանգստի ձևերի մոնիթորինգ, տվյալների բազայի թարմացում

2024 թվականի 9-ամիսների ընթացքում այցելուների կենտրոն են այցելել 761 այցելու, որից 191-ը՝ 3-րդ եռամսյակի ընթացքում: Այցելուները ստացել են համապարփակ տեղեկատվություն և խորհրդատվություն ԴԱՊ-ի արահետների և էկոտուրիստական հնարավորությունների վերաբերյալ:

Հ/Հ	Օր/ամիս/ տարի	Այցելուների թիվը	Այցելուների երկիրը	Այցելուների սեռը		Այցելուների տարիքը /մոտավոր/	Այցելության վայրը
				արական	իգական		
1	31.01.2024	5	Հայաստան	2	3	30-40, 6-8, 12	Միջնադարյան վանքերի արահետ
2	27.02.2024	4	Հայաստան	1	3	20-25	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
3	29.02.2024	1	Գերմանիա	1		33	Շնչացող ջրվեժ
4	13.03.2024	4	Ռուսաստան	2	2	30-35, 10-12	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
5	13.03.2024	1	ԱՄՆ	1		40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
6	27.03.2024	4	Ռուսաստան	2	2	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
7	29.03.2024	2	Հունաստան	1	1	27-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
8	29.03.2024	22	Հայաստան			18-22, 36	Ապակեբարի արահետ
9	04.04.2024	2	Գերմանիա	2		20-25	Թաքնված ջրվեժի արահետ
10	04.04.2024	1	Ռուսաստան	1		27	Շնչացող ջրվեժ
11	04.04.2024	1	Հայաստան		1	20-25	Անտառի արթայի արահետ
12	08.04.2024	1	Ռուսաստան		1	55-60	Միջնադարյան վանքերի արահետ
13	10.04.2024	4	Ռուսաստան	2	2	20-30, 15	Թաքնված ջրվեժի արահետ
14	10.04.2024	5	Ռուսաստան	1	4	35-40, 6-12	Թաքնված ջրվեժի արահետ
15	11.04.2024	1	Ռուսաստան	1		60	ԴԱՊ
16	12.04.2024	2	Ռուսաստան	1	1	27-29	Վանականի արահետ
17	12.04.2024	7	Հնդկաստան	2	5	20-30	Միջնադարյան վանքերի արահետ
18	12.04.2024	6	Ռուսաստան	4	2	25-35, 12-15	Բյուրեղյա արահետ
19	13.04.2024	17	Հայաստան			30-35, 13-16	Ապակեբարի արահետ
20	15.04.2024	2	Հնդկաստան	1	1	30-40	Շնչացող ջրվեժ
21	17.04.2024	5	Հայաստան	2	3	30-35, 10-15	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
22	18.04.2024	19	Հայաստան			16-18, 30-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
23	19.04.2024	23	Ռուսաստան			30-40	Բյուրեղյա արահետ
24	19.04.2024	4	Ռուսաստան	2	2	20-25	Բյուրեղյա արահետ
25	19.04.2024	2	Ռուսաստան	2		20-25	Վանականի արահետ
26	19.04.2024	7	Հայաստան	2	5	30, 28 15-18	Վանականի արահետ
27	21.04.2024	4	Ռուսաստան	1	3	28-30, 8-12	Թաքնված ջրվեժի արահետ
28	21.04.2024	6	Գերմանիա	3	3	30-40, 15-18	Թաքնված ջրվեժի արահետ
29	21.04.2024	6	Ռուսաստան	6		20-30	Թաքնված ջրվեժի արահետ
30	21.04.2024	4	Հայաստան	4		20-28	Թաքնված ջրվեժի արահետ
31	21.04.2024	2	Ռուսաստան		2	28-30	Թաքնված ջրվեժի արահետ
32	22.04.2024	8	Հայաստան	4	4	40 30-35 15	Թաքնված ջրվեժի արահետ
33	22.04.2024	2	Հայաստան	1	1	25-30	Շնչացող ջրվեժ
34	22.04.2024	2	Ռուսաստան	1	1	26-28	Վանականի արահետ
35	22.04.2024	1	Ռուսաստան	1		60	ԴԱՊ
36	25.04.2024	2	Ռուսաստան	1	1	30	Շնչացող ջրվեժ
37	25.04.2024	6	Ռուսաստան	4	2	20-30	Միջնադարյան վանքերի արահետ

38	25.04.2024	2	Անգլիա	1	1	50-60	Վանականի արահետ
39	26.04.2024	2	Ռուսաստան	1	1	30	Ծննդացող ջրվեժ
40	28.04.2024	26	Հայաստան			20-30	Ապակեքարի արահետ
41	28.04.2024	12	Հայաստան			20-30 10-15	Ծննդացող ջրվեժ
42	29.04.2024	2	Հայաստան	1	1	20-25	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
43	29.04.2024	6	Ռուսաստան	3	3	20-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
44	29.04.2024	5	Հայաստան	3	2	35-40 15-17	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
45	30.04.2024	1	Ռուսաստան		1	45	Ծննդացող ջրվեժ
46	06.05.2024	8	Հայաստան	5	3	30-40 12	Թաթնված ջրվեժի արահետ
47	10.05.2024	6	Վրաստան	4	2	30-50	ԴԱՊ
48	10.05.2024	1	Ռուսաստան	1		20	Ծննդացող ջրվեժ
49	15.05.2024	1	Ռուսաստան		1	21	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
50	20.05.2024	2	Անգլիա	1	1	30-35	Թաթնված ջրվեժի արահետ
51	20.05.2024	3	Ռուսաստան	2	1	20-30	Ծննդացող ջրվեժ
52	20.05.2024	1	Հայաստան	1		40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
53	21.05.2024	18	Հայաստան	9	9	18-35	Տրանսկովկասյան արահետ
54	21.05.2024	1	Ռուսաստան	1		61	Թաթնված ջրվեժի արահետ
55	23.05.2024	5	Ռուսաստան	1	4	5,15-17 30-35	Թաթնված ջրվեժի արահետ
56	23.05.2024	12	Վրաստան	4	8	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
57	23.05.2024	2	Հունաստան		1	27	Միջնադարյան վանքերի արահետ
58	24.05.2024	7	Հայաստան	2	5	30-35 13-14	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
59	27.05.2024	3	Ռուսաստան	3		18-25	Ծննդացող ջրվեժ
60	27.05.2024	29	Վրաստան			18-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
61	28.05.2024	2	Ռուսաստան	2		20	Վանականի արահետ
62	29.05.2024	5	Հայաստան	2	3	25-31	Միջնադարյան վանքերի արահետ
63	30.05.2024	14	Ռուսաստան	8	6	20-35	Երկնքի հայելու արահետ
64	30.05.2024	1	Ռուսաստան	1		21	Ծննդացող ջրվեժ
65	31.05.2024	6	Հայաստան	6			Թաթնված ջրվեժի արահետ
66	03.06.2024	8	Հայաստան	8		20-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
67	04.06.2024	2	Հայաստան	1	1	34, 29	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
68	05.06.2024	19	Ռուսաստան			25-35	Բյուրեղյա արահետ
69	07.06.2024	7	Հայաստան	3	4	20-30	Միջնադարյան վանքերի արահետ
70	07.06.2024	1	Ռուսաստան	1		26	Ծննդացող ջրվեժ
71	10.06.2024	30	Հայաստան			15-17 20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
72	10.06.2024	3	Հնդկաստան	1		24	Բյուրեղյա արահետ
73	10.06.2024	9	Իսպանիա, Հայաստան	3	6	30 40-45	Թաթնված ջրվեժի արահետ
74	11.06.2024	1	Ռուսաստան	1		42	Ապակեքարի արահետ
75	12.06.2024	2	Ռուսաստան	1	1	30	Երկնքի հայելու արահետ
76	12.06.2024	2	Հայաստան	1	1	31, 34	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
77	12.06.2024	20	Հնդկաստան	11	9	18-35	Միջնադարյան վանքերի արահետ
78	14.06.2024	3	Ռուսաստան	2	1	19-24	Վանականի արահետ
79	17.06.2024	7	Իրան	2	5	25-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
80	17.06.2024	11	Հայաստան	4	7	7, 18 30-40	Թաթնված ջրվեժի արահետ
81	18.06.2024	5	Հայաստան	1	4	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
82	19.06.2024	23	Ռուսաստան, Հայաստան			20-35	Ապակեքարի արահետ
83	19.06.2024	3	Ռուսաստան	3		18-26	Միջնադարյան վանքերի արահետ
84	19.06.2024	1	Հայաստան		1	28	Անտառի արքայի արահետ
85	19.06.2024	1	Ռուսաստան	1		31	Երկնքի հայելու արահետ
86	20.06.2024	6	Հնդկաստան	3	3	18-27	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
87	24.06.2024	2	Ռուսաստան	1	1	30	Ծննդացող ջրվեժ
88	25.06.2024	22	Հայաստան			17-22	Միջնադարյան վանքերի արահետ
89	25.06.2024	1	Գերմանիա	1		59	Միջնադարյան վանքերի արահետ
90	25.06.2024	3	Հայաստան	1	2	20-25	Միջնադարյան վանքերի արահետ
91	28.06.2024	3	Հայաստան	1	1	30 10-12	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
92	01.07.2024	2	Ռուսաստան	1	1	25-28	Անտառի արքայի արահետ
93	01.07.2024	11	Ռուսաստան	6	5	20-35 8-15	Երկնքի հայելու արահետ
94	04.07.2024	1	Ռումինյա	1		30	Անտառի արքայի արահետ
95	04.07.2024	3	Ռուսաստան	3		50-60	Վանականի արահետ
96	09.07.2024	2	Գինաստան, Ռուսաստան	1	1	40	Ծննդացող ջրվեժ
97	12.07.2024	2	Չեխիա	1	1	30-35	Թաթնված ջրվեժի արահետ
98	12.07.2024	5	Հայաստան	5		18-25	Ծննդացող ջրվեժ
99	12.07.2024	1	Հունգարիա	1		65	Բյուրեղյա արահետ
100	15.07.2024	2	Ռուսաստան, Հայաստան	1		44, 64	Ծննդացող ջրվեժ
101	16.07.2024	2	Ֆրանսիա	1	1	27, 33	Կենտրոնական արահետ
102	16.07.2024	8	Հայաստան	4	4	20-30	Ապակեքարի արահետ
103	17.07.2024	2	Անգլիա	1	1	30-35	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
104	17.07.2024	3	Ռուսաստան	3		30-40	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
105	17.07.2024	10	Իրան	4	6	25-35	Թաթնված ջրվեժի արահետ
106	19.07.2024	8	Ռուսաստան	8		18-30	Միջնադարյան վանքերի արահետ
107	23.07.2024	5	Ռուսաստան		5	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
108	23.07.2024	5	Ռուսաստան	2	3	25-30	Տրանսկովկասյան արահետ
109	30.07.2024	2	Ռուսաստան	1	1	20-25	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
110	07.08.2024	5	Հայաստան	2	3	50-60 15-20	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
111	07.08.2024	4	Իսպանիա	4		20-25	Թաթնված ջրվեժի արահետ
112	09.08.2024	5	Ֆրանսիա	1	4	35-45 9-12	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն

123	21.08.2024	2	Իսպանիա	2		25-28	Վանականի արահետ
124	22.08.2024	5	Ռուսաստան	1	4	20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
125	27.08.2024	1	Գերմանիա	1		34	Շշնջացող ջրվեժ
126	28.08.2024	2	Հայաստան		2	29, 5	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն
127	29.08.2024	2	Ռուսաստան	1	1	30-32	Վանականի արահետ
128	06.09.2024	2	Իրան	1	1	44, 31	Թաթնված ջրվեժի արահետ
129	11.09.2024	2	ԱՄՆ	1	1	30-38	3 զազաթների արահետ
130	16.09.2024	7	Հայաստան	2	5	45 54 16-22	Կենու պուրակի արահետ
131	19.09.2024	1	Ռուսաստան	1		27	Ռիխտազնացության արահետ
132	23.09.2024	2	Գերմանիա	1	1	30-35	Միջնադարյան վանքերի արահետ
133	23.09.2024	5	Հայաստան	2	3	35-40 12-15	Թաթնված ջրվեժի արահետ
134	26.09.2024	2	Կանադա	1	1	30	Միջնադարյան վանքերի արահետ
135	27.09.2024	12	Հայաստան, ԱՄՆ			20-30	Պարզ լիճ, Բազմացման կենտրոն

30.09. 2024թ դրությամբ՝

- «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն» են այցելել 30 940 և ավելի զբոսաշրջիկ, որից 19 540 և ավելին 3-րդ եռամսյակի ընթացքում,
- «Ազնվացեղ եղջերուների բազմացման կենտրոն»-ի մուտքավճարից ստացվել է 15 469, 8 հազ. դրամ եկամուտ, որից 9 774 6 հազ. դրամ 3-րդ եռամսյակի ընթացքում,
- Պարզ լճի կայանատեղիից 6 117,2 հազ. դրամ եկամուտ, որից 4 338,6 հազ. դրամ 3-րդ եռամսյակի ընթացքում
- Տաղավարների վարձակալությունից ստացվել է 112, 7 հազ. դրամ, որից 3-րդ եռամսյակի ընթացքում 100 հազ. դրամ եկամուտ
- Էկոտուրիստական այլ մուտքեր 1 000, 0 հազ.դրամ եկամուտ
- Վաճառվել է 22 տուփ թեյ ստացվել է 15,4 հազ. դրամ եկամուտ, 3-րդ որից եռամսյակի ընթացքում 4,2 հազ.դրամ եկամուտ

ԴԱՊ-ի դեգրադացված տարածքների մոնիթորինգ

2024 թվականի 9-ամիսների ընթացքում իրականացվել է ԴԱՊ-ի «Դիլիջան», «Շամախյան» և «Հաղարծին» տեղամաս-մասնաճյուղերի տարբեր պահաբաժիններում իրականացվել են շրջայցեր՝ դեգրադացված տարածքների հայտնաբերման, տվյալների հավաքագրման և մշտադիտարկման նպատակով: Ուսումնասիրությունների ժամանակա ընտրվել 10x10մ, 10x15մ, 10x20մ չափերով այնպիսի հատվածներ, որտեղ առկա լինեն հատված ծառերի կոճղեր: Ընտրված հատվածները պայմանականորեն համարակալվել են՝

«Հաղարծին տեղամաս» մասնաճյուղի 7-րդ պահաբաժնի 15-րդ քառակուսում /40°47'37"N 45°00'28"E/ կոորդինատներով ընտրված 10x10մ /փորձահրապարակ 1/ հատվածում առկա են

ապօրինի հատված 10 հատ ծառի կոճղ, որոնք ունեն 8-10 տարվա վաղեմություն: Մատղաշի քանակը 40 հատ մատղաշ /բոխի, թղկի/, միջին տարիքը կազմում է 7-10 տարեկան, բարձրությունը՝ 30-70սմ:

«Հաղարծին տեղամաս» մասնաճյուղի 7-րդ պահաբաժնի 15-րդ քառակուսում /40°47'40"N 45°00'25"E/ կոորդինատներով ընտրված 10x10մ /փորձահրապարակ 2/ հատվածում առկա են ապօրինի հատված 6 ծառի կոճղ, որոնք ունեն 8-10տարվա վաղեմություն: Մատղաշի քանակը 19բոխի, 5կաղնի, 4հաճարենի, տարիքը՝ 10-13տարեկան, բարձրությունը 30-90սմ:

«Հաղարծին» տեղամաս-մասնաճյուղի 2 հատվածում էլ ծառերի միջին տարիքը 15-20 տարեկան է, միջին բարձրությունը 10-15մ, տարամագիծը 14-30սմ: Տվյալ հատվածում վիզուալ զննությամբ պարզ է դառնում, որ առկա է նաև արածեցում:

«Դիլիջան» տեղամաս-մասնաճյուղի 10-րդ պահաբաժնի 45-րդ քառակուսում /40°40'26"N 44°53'05"E/ կոորդինատներով ընտրված հատվածում /փորձահրապարակ 3/ առկա են ապօրինի հատված 6 ծառերի կոճղեր, որոնք ունեն մոտ 10 տարվա վաղեմություն: Մատղաշի քանակը 7 մատղաշ /կաղնի/, տարիքը 10-15 տարեկան, արձրությունը 30-90սմ, հասուն ծառերի քանակը 13/սոճի/՝ 30-40տարեկան, բարձրությունը 10-15մ, տրամագիծը 24-36սմ:

«Դիլիջան» տեղամաս-մասնաճյուղի 9-րդ պահաբաժնի 35-րդ քառակուսի /40°41'31"N 44°49'56"E/ կոորդինատներով ընտրված հատվածում /փորձահրապարակ 4/ առկա են ապօրինի հատված 18 ծառերի կոճղեր, մատղաշի քանակը 20 հատ/թխկի, բոխի/, միջին տարիքը 3-5 տ, միջին բարձրությունը 40-60սմ: Հասուն ծառերի քանակը 15/հաճարենի, բոխի/՝ միջին տարիքը մոտ 40տ, բարձրությունը՝ 18-20մ, տրամագիծը՝ 30-40սմ:

«Շամախյան» տեղամաս-մասնաճյուղի 5-րդ պահաբաժնի 34-րդ քառակուսի /40°45'51,6"N 44°47'13,4"E/ կոորդինատներով ընտրված հատվածում /փորձահրապարակ 4/, առկա են ապօրինի հատված 10 հատ կոճղեր: Մատղաշի քանակը 15-20 հատ մատղաշ /թխկի/, միջին տարիքը 5-10տարեկան, միջին բարձրությունը 30-40սմ: Հասուն ծառերի քանակը 10 հատ/բոխի, հաճարենի, կաղնի/, տարիքը՝ 30-40 տարեկան, միջին բարձրությունը 10-15մ տրամագիծը 16-28սմ:

«Շամախյան» տեղամաս-մասնաճյուղի 22-րդ քառակուսում /40°45'50,3"N 44°47'11,6"E/ աշխարհագրական կոորդինատներով ընտրված հատվածում /փորձահրապարակ 5/, չկան ապօրինի հատված ծառեր, առկա են 6 հատ հասուն ծառ /թխկի, թեղի, կաղնի, տանձենի, սոճի/, 2 հատ գերհասուն ծառ /թխկի, կաղնի/: Ծառերի միջին տարիքը կազմում է 30-40 տարեկան, բարձրությունը՝ 14-16մ, տրամագիծը՝ 18-20սմ: Մատղաշ 15-20 հատ /հաճարենի կաղնի/: Մատղաշների միջին տարիքը տատանվում է 5-10 տարեկանի սահմաններում, բարձրությունը կազմում է 50սմ-2մ:

«Շամախյան» տեղամաս-մասնաճյուղի 24-րդ քառակուսու /40°45'42"N 44°48'25"E/ աշխարհագրական կոորդինատերով հատվածում /փորձահրապարակ 6/, ծառահատումներ չկան: Առկա են հասուն ծառեր 10հատ /կաղնի/, բարձրությունը՝ 12-15մ, տարիքը 50տ և ավելի տրամագիծը 0,8-1մ: Ծառերը պտղատու են: Տարածքը հարակից է համայնքին, որտեղ կան անասնագույներ, ինչով էլ պայմանավորված է տվյալ հատվածի արածեցումը:

Տարածքների ընտրության ուսումնասիրման աշխատաքները կրում են շարունակական բնույթ:

Ընթացիկ աշխատանքների իրականացում

Սահմանված ժամկետում կատարվել են նախարարության և տնօրինության կողմից ստացված հանձնարարականները և հրամանները, պատասխանվել են գրություններին: Բաժնի աշխատակիցների կողմից տեղամաս - մասնաճյուղերում պարբերաբար իրականացվել են շրջայցեր: Գույքագրվել և չափագրվել են «Դիլիջան» ազգային պարկի տեղամաս-մասնաճյուղերի բոլոր տաղավարները և հավաքագրված նյութերը ներկայացվել նախարարություն: Կատարվել են տարածքների տեղադիրքերի ճշգրտման աշխատանքներ, գույքագրվել և չափագրվել են ազգային պարկի տեղամաս-մասնաճյուղերի բոլոր տաղավարները: Կատարվել է ԴԱՊ-ի պաշտոնական ֆեյսբուքյան էջի թարմացման, նորությունների, ճանաչողական, բնապահպանական, էկոլոգիական նյութերի տեղադրման աշխատանքներ:

Գիտության, մշտադիտարկման և զբոսաշրջության
բաժնի պետ

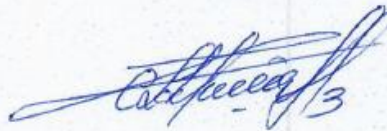
Դ. Աղուստամյան

Գլխավոր անտառագետ

Ն. Հովհաննիսյան

Կենսաբան

Ա. Սաֆարյան

Մոնիթորինգի մասնագետ

Մ. Գուկինյան

Կադաստրի վարման մասնագետ

Լ. Քոչարյան